

22.1.2010

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ

Θέμα: Αναφορά 0402/2008, της Pavlina Radkova, βουλγαρικής ιθαγένειας, σχετικά με την αξιοπρεπή ζωή του ανάπηρου παιδιού της

1. Περίληψη της αναφοράς

Η αναφέρουσα, η οποία έχει ένα ανάπηρο παιδί που απαιτεί φροντίδα επί 24ώρου βάσεως, αναφέρει ότι δεν επιθυμεί την εισαγωγή του παιδιού σε ίδρυμα. Επιθυμεί το παιδί της να αναπτύξει όσο το δυνατόν περισσότερο τις δυνατότητές του, ώστε να μπορεί να φροντίζει τον εαυτό του. Ωστόσο, δεν λαμβάνει την αναγκαία ειδική ιατρική φροντίδα επειδή είναι πολύ ακριβή. Επίσης, υπάρχει έλλειψη υποδομών και εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων. Η αναφέρουσα φρονεί ότι η στάση των αρχών παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού, όπως το δικαίωμα στη ζωή, την ευημερία, την ανάπτυξη και την εκπαίδευση. Η αναφέρουσα παραπέμπει σχετικά στα άρθρα 24 και 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Ισχυρίζεται ότι στη Βουλγαρία δεν δίνεται καμία προσοχή στα προβλήματα όσων έχουν ανάπηρα παιδιά και, ως εκ τούτου, εναποθέτει τις ελπίδες της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Παραδεκτό

Χαρακτηρίστηκε παραδεκτή στις 23 Σεπτεμβρίου 2008. Η Επιτροπή κλήθηκε να παράσχει πληροφορίες (άρθρο 192, παράγραφος 4, του Κανονισμού).

3. Απάντηση της Επιτροπής, που ελήφθη στις 22 Οκτωβρίου 2008.

Η αναφέρουσα ισχυρίζεται ότι στη Βουλγαρία δεν δίνεται καμία προσοχή στα προβλήματα των οικογενειών που έχουν παιδιά με αναπηρίες.

Υπεύθυνα για την προστασία και την κοινωνική ένταξη των παιδιών, τη διαχείριση των δομών παιδικής πρόνοιας και την οργάνωση της εκπαίδευσης είναι τα κράτη μέλη. Τα κράτη

μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα για τη λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες απολαύουν πλήρως του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Η Επιτροπή δεν έχει άμεση αρμοδιότητα να διερευνήσει την κατάσταση.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων δεν είναι ακόμα νομικά δεσμευτικός. Για να γίνει δεσμευτικός, θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας. Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη δεν θα εκτείνεται πέραν των ορίων των αρμοδιοτήτων που έχουν ήδη εκχωρήσει τα κράτη μέλη στην Κοινότητα βάσει των Συνθηκών.

Εντούτοις, αν και η Επιτροπή δεν έχει άμεση αρμοδιότητα, ούτε μπορεί να είναι, ούτε ήταν ποτέ αδιάφορη σε τέτοιου είδους σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Για τη συγκεκριμένη περίπτωση που αφορά τη Βουλγαρία, η σημαντική βελτίωση της κατάστασης των παιδιών στα ιδρύματα πρόνοιας ήταν ένας από στόχους της προενταξιακής ενίσχυσης που χορηγήθηκε από την ΕΕ. Σε συνεργασία με τις βουλγαρικές αρχές, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, αν και η Επιτροπή γνωρίζει ότι απομένουν ακόμα να γίνουν πολλά. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή εργάζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της με διάφορα μέσα και σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, ούτως ώστε να εξασφαλίσει ανεξάρτητη διαβίωση και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας για τα άτομα με αναπηρίες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζει προγράμματα για την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης, κυρίως για την παροχή υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας για τα άτομα με αναπηρίες, οι οποίες θα βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών· για παράδειγμα, μέσω του εκσυγχρονισμού συστημάτων και μηχανισμών και ειδικά της κατάρτισης του προσωπικού. Υποστηρίζει επίσης την αντικατάσταση των υφιστάμενων κλειστών ιδρυμάτων με ποιοτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες στέγασης εντός των τοπικών κοινοτήτων (η επονομαζόμενη «αποϊδρυματοποίηση»). Η Επιτροπή επικροτεί την απόφαση της Βουλγαρίας να διαθέσει 10 εκατομμύρια ευρώ στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος ανάπτυξης ανθρωπίνων πόρων που χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των κοινωνικών υπηρεσιών στα ιδρύματα μακροχρόνιας μέριμνας για παιδιά και νέους ανθρώπους με αναπηρίες.

Γενικότερα, η Επιτροπή είναι ένθερμη υπέρμαχος της ανεξάρτητης διαβίωσης για τα άτομα με αναπηρίες. Μια πρόσφατη μελέτη¹ που χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή σχετικά με την ανάπτυξη των υπηρεσιών στις τοπικές κοινότητες για άτομα με αναπηρίες στην Ευρώπη επιβεβαιώνει ότι η μέριμνα στα ιδρύματα είναι συχνά απαράδεκτα χαμηλής ποιότητας και ότι οι συνθήκες περίθαλψης στα ιδρύματα μπορεί μερικές φορές να συνιστούν κατάφωρες παραβιάσεις των διεθνών αποδεκτών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η μελέτη δείχνει επίσης ότι οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας, εφόσον έχουν συσταθεί και διευθύνονται με τον προσήκοντα τρόπο, μπορούν, αφενός μεν να αποδώσουν καλύτερα αποτελέσματα σε ό,τι αφορά την ποιότητα ζωής, αφετέρου δε, να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να ζήσουν ως ανεξάρτητοι πολίτες. Οι υπηρεσίες στις κοινότητες δεν είναι πιο ακριβές σε σχέση με τη μέριμνα σε ιδρύματα, με την προϋπόθεση ότι για τον

¹ http://ec.europa.eu/employment_social/index/7002_en.html

υπολογισμό του κόστους λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των ατόμων και η ποιότητα της μέριμνας.

Επιπλέον, η Επιτροπή προωθεί την ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας και της κοινωνικής ένταξης. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή επιδοκιμάζει την καθιέρωση διμερούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, όπως π.χ. ανάμεσα στη Βουλγαρία και σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας των παιδιών με αναπηρίες.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Βουλγαρίας, είναι μεταξύ εκείνων που έχουν υπογράψει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, εκφράζοντας τη δέσμευσή τους για την τήρηση των διατάξεών της. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν σημαντικό να επισημάνουμε τα άρθρα 7, 19, 23, 24 και 25 της Σύμβασης, που περιλαμβάνουν διατάξεις για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες, το δικαίωμα στην ανεξάρτητη διαβίωση, τον σεβασμό στην κατοικία, στην οικογένεια, στην εκπαίδευση και στην υγειονομική περίθαλψη. Η Σύμβαση προβλέπει ότι τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης θα διασφαλίζουν στη βάση των ίσων ευκαιριών ένα εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς αποκλεισμούς σε όλα τα επίπεδα, καθώς και διάβιου μάθηση χωρίς διακρίσεις. Μόλις η Σύμβαση επικυρωθεί από τη Βουλγαρία, η τήρησή της θα γίνει και για αυτήν νομικά δεσμευτική.

Υπεύθυνα για την προστασία και την κοινωνική ένταξη των παιδιών, τη διαχείριση των δομών παιδικής πρόνοιας και την οργάνωση της εκπαίδευσης είναι τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα για τη λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες απολαύουν πλήρως του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Η Επιτροπή δεν έχει άμεση αρμοδιότητα να διερευνήσει την κατάσταση· ωστόσο, η Επιτροπή εργάζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και με διάφορα μέσα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλίσει ανεξάρτητη διαβίωση και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας για τα άτομα με αναπηρίες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4. Συμπληρωματική απάντηση της Επιτροπής, που ελήφθη στις 22 Ιανουαρίου 2010.

Από την προηγούμενη ανακοίνωσή της μέχρι σήμερα, η Επιτροπή συνεχίζει να εργάζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και με διάφορα μέσα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλίσει την ανεξάρτητη διαβίωση και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας για τα άτομα με αναπηρίες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τον Φεβρουάριο του 2009, συγκλήθηκε από τον κ. Vladimir Spidla, Επίτροπο Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών, μια ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική περίθαλψη στη μέριμνα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Ο στόχος ήταν η συγκέντρωση εμπειρογνομοσύνης για τις διάφορες κατηγορίες χρηστών της ιδρυματικής περίθαλψης που συνήθως αντιμετωπίζονται ξεχωριστά: τα άτομα με αναπηρίες κάθε ηλικίας (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ψυχικά προβλήματα υγείας), οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά. Στις 23 Σεπτεμβρίου 2009, η ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων παρέδωσε στον Επίτροπο Spidla μια έκθεση στην οποία επισημαίνονται οι σημαντικότερες προκλήσεις που αφορούν τη μετάβαση από ένα σύστημα, βασισμένο στη μέριμνα που παρέχεται σε μεγάλα ιδρύματα, σε ένα άλλο, το οποίο θα βασίζεται σε υπηρεσίες που θα

παρέχει η κοινότητα. Η έκθεση περιέχει μια δέσμη συγκεκριμένων συστάσεων προς τα κράτη μέλη και την Επιτροπή ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να στηριχθεί η εν λόγω μετάβαση.

Μία εκ των συστάσεων έγκειται στην προώθηση της χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για την ανάπτυξη των υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Στη Βουλγαρία, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος «ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων» που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, η βουλγαρική κυβέρνηση χρηματοδοτεί διάφορες δράσεις οι οποίες είναι ειδικά προσανατολισμένες στα παιδιά με αναπηρίες:

- Το 2007, διατέθηκαν 10 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2008-2011 σε ένα πρόγραμμα με την ονομασία *Καλύτερο μέλλον για τα παιδιά*, το οποίο μέχρι σήμερα έχει συμπεριλάβει 199 παιδιά με αναπηρίες. Ο γενικότερος στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι να προωθήσει την παροχή εναλλακτικών της ιδρυματοποίησης υπηρεσιών, τις οποίες προσφέρουν δημόσιοι και μη φορείς κοινωνικών υπηρεσιών στη Βουλγαρία.
- Το 2009 δρομολογήθηκαν και εφαρμόστηκαν και άλλα προγράμματα: *Κοινωνικές υπηρεσίες για κοινωνική ένταξη*, με στόχο τα παιδιά που διατρέχουν τον κίνδυνο ιδρυματοποίησης και τις οικογένειές τους (προϋπολογισμός ύψους 4 εκατομμυρίων ευρώ)· *Ικανότητα σχεδιασμού εναλλακτικών υπηρεσιών για τη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους* (προϋπολογισμός ύψους 450 000 ευρώ), με στόχο να βελτιωθεί η ικανότητα σχεδιασμού πολιτικών για τα παιδιά και τις οικογένειές τους, να ενισχυθεί η θεσμική ικανότητα της κρατικής υπηρεσίας για την παιδική πρόνοια και να αυξηθεί η επαγγελματική ικανότητα του προσωπικού που εργάζεται σε ιδρύματα για παιδιά· *Κοινωνική επιχειρηματικότητα – στήριξη κοινωνικών επιχειρήσεων*, όπου 52 παιδιά με αναπηρίες εντάσσονται στο πλαίσιο των ήδη υπογεγραμμένων συμβάσεων· *Κοινωνικός λειτουργός και Οικογενειακός βοηθός*, που μέχρι στιγμής έχουν παράσχει υπηρεσίες σε 486 άτομα· *Προσωπικός βοηθός*, με πρώτο στάδιο την παροχή υπηρεσιών σε 1 343 παιδιά με διαφορετικό βαθμό αναπηρίας και ένα δεύτερο στάδιο που θα δρομολογηθεί το 2010· *Στηρίζοντας την εκπαίδευση παιδιών και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*, με την πρόσκληση υποβολής προτάσεων να είναι σε εξέλιξη στοχεύοντας σε 2 400 παιδιά.

Επιπλέον, στις αρχές του 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε ένα εγχείρημα συνεργασίας με τη βουλγαρική κυβέρνηση, ως παράλληλη πρωτοβουλία με τις εργασίες της ειδικής ομάδας εμπειρογνομώνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική περίθαλψη στη μέριμνα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, με στόχο τη διευκόλυνση της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης στη Βουλγαρία. Ως αποτέλεσμα της εν λόγω πρωτοβουλίας, η αρχή διαχείρισης του βουλγαρικού επιχειρησιακού προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης έχει διαθέσει 20 εκατομμύρια ευρώ για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε πιλοτικές δράσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης για ορφανά και ανάπηρα παιδιά. Επί του παρόντος, οι βουλγαρικές αρχές καταρτίζουν μια πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την αποϊδρυματοποίηση που θα χρηματοδοτηθεί τόσο από το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) όσο και από το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο). Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων αναμένεται να προκηρυχθεί τον Ιανουάριο του 2010. Αρκετές πρωτοβουλίες έχουν οργανωθεί προκειμένου να στηριχθεί η προετοιμασία της προαναφερθείσας πιλοτικής δράσης, συγκεκριμένα:

- Ένα διεθνές εργαστήριο που πραγματοποιήθηκε στις 23-25 Σεπτεμβρίου 2009 στη Βουλγαρία, με σκοπό να προσδιοριστεί ο τρόπος της μελλοντικής δράσης. Τα συμπεράσματα κάλυψαν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης προκειμένου να εκσυγχρονιστεί ο τομέας πολιτικών και να ενισχυθεί η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης.
- Το εργαστήριο «Κανένα παιδί δεν μένει πίσω, στήριξη της μεταρρύθμισης στην ιδρυματική περίθαλψη από τα διαρθρωτικά ταμεία» που πραγματοποιήθηκε στις 6 Οκτωβρίου 2009 στο πλαίσιο της εκδήλωσης «Ανοικτές Ημέρες REGIO 2009» που οργάνωσε η ΓΔ Περιφερειακή Πολιτική και η ΓΔ Απασχόληση, Κοινωνικές Υποθέσεις και Ισότητα Ευκαιριών σε συνεργασία με μεγάλες διεθνείς ΜΚΟ. Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, οι εκπρόσωποι της βουλγαρικής διοίκησης επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους στη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης περιγράφοντας λεπτομερώς τα ήδη ληφθέντα μέτρα και τα έργα που έχουν δρομολογηθεί.
- Δύο επισκέψεις μελέτης στις 9-13 Νοεμβρίου 2009 για τους βούλγαρους εκπροσώπους που θα συμμετέχουν στην προετοιμασία και την εφαρμογή της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων. Οι τελευταίοι θα επισκεφθούν αντίστοιχες κοινωνικές υπηρεσίες στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δημοκρατία της Τσεχίας προκειμένου να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία όσον αφορά την αποϊδρυματοποίηση και στις δύο χώρες.

Τέλος, στις 30 Οκτωβρίου 2009, συστάθηκε στη Βουλγαρία ομάδα εργασίας σε επίπεδο υφυπουργών για τον γενικότερο συντονισμό της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης και με αποστολή την κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης για την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών.

Υπεύθυνα για την προστασία και την κοινωνική ένταξη των παιδιών, τη διαχείριση των δομών παιδικής πρόνοιας και την οργάνωση της εκπαίδευσης είναι τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα για τη λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες απολαύουν πλήρως του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Η Επιτροπή δεν έχει άμεση αρμοδιότητα να διερευνήσει την κατάσταση· ωστόσο, η Επιτροπή εργάζεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και με διάφορα μέσα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλίσει ανεξάρτητη διαβίωση και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας για τα άτομα με αναπηρίες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.